Oikeustapauskokoelma

UNIONIN TUOMIOISTUIMEN TUOMIO (viides jaosto)

19 päivänä syyskuuta 2013 *

Sosiaaliturva — Asetus (ETY) N:o 1408/71 — Euroopan yhteisön ja Sveitsin valaliiton välinen sopimus — Luxemburgissa työskentelevät Sveitsin kansalaiset, jotka asuvat Sveitsissä — Vanhempainrahan myöntäminen — Perhe-etuuden käsite

Yhdistetyissä asioissa C-216/12 ja C-217/12,

jossa on kyse SEUT 267 artiklaan perustuvasta ennakkoratkaisupyynnöstä, jonka Cour de cassation (Luxemburg) on esittänyt 26.4.2012 tekemillään päätöksillä, jotka ovat saapuneet unionin tuomioistuimeen 8.5.2012, saadakseen ennakkoratkaisun asioissa

**Caisse nationale des prestations familiales**

vastaan

**Fjola Hliddal** (C-216/12) ja

**Pierre-Louis Bornand** (C-217/12),

UNIONIN TUOMIOISTUIN (viides jaosto),

toimien kokoonpanossa: jaoston puheenjohtaja T. von Danwitz sekä tuomarit A. Rosas (esittelevä tuomari), E. Juhász, D. Šváby ja C. Vajda,

julkisasiamies: M. Wathelet,

kirjaaja: A. Calot Escobar,

ottaen huomioon kirjallisessa käsittelyssä esitetyn,

ottaen huomioon huomautukset, jotka sille ovat esittäneet

— Caisse nationale des prestations familiales, edustajanaan avocat M. Thewes,

— Fjola Hliddal ja Pierre-Louis Bornand, edustajanaan avocate C. Erpelding,

— Euroopan komissio, asiamiehinään V. Kreuschitz ja D. Martin,

päätettyään julkisasiamiestä kuultuaan ratkaista asian ilman ratkaisuehdotusta,

on antanut seuraavan

* Oikeudenkäyntikieli: ranska.

**tuomion**

1 Ennakkoratkaisupyyntö koskee sosiaaliturvajärjestelmien soveltamisesta yhteisön alueella liikkuviin palkattuihin työntekijöihin, itsenäisiin ammatinharjoittajiin ja heidän perheenjäseniinsä 14.6.1971 annetun neuvoston asetuksen (ETY) N:o 1408/71, sellaisena kuin se on muutettuna ja ajan tasalle saatettuna 2.12.1996 annetulla neuvoston asetuksella (EY) N:o 118/97 (EYVL 1997, L 28, s. 1), sellaisena kuin se on muutettuna 29.6.1998 annetulla neuvoston asetuksella (EY) N:o 1606/98 (EYVL L 209, s. 1; jäljempänä asetus N:o 1408/71), 1 artiklan u alakohdan i alakohdan ja 4 artiklan 1 kohdan h alakohdan tulkintaa.

2 Pyynnöt on esitetty asioissa, joissa asianosaisina ovat Caisse nationale des prestations familiales (jäljempänä CNPF) sekä Fjola Hliddal ja Pierre-Louis Bornand, jotka asuvat Sveitsissä ja jotka työskentelevät Luxemburgissa. Asioissa on kyse CNPF:n päätöksestä olla myöntämättä mainituille henkilöille vanhempainvapaalta maksettavaa korvausta (jäljempänä vanhempainraha).

## Asiaa koskevat oikeussäännöt

### *Unionin oikeus*

3 Asetuksen N:o 1408/71 1 artiklassa säädetään asetuksen soveltamisalalla käytettävistä määritelmistä.

4 Asetuksen 1 artiklan u alakohdassa säädetään seuraavaa:

”i) ’perhe-etuuksilla’ tarkoitetaan kaikkia luontois- tai rahaetuuksia, jotka on tarkoitettu korvaamaan perhekustannuksia 4 artiklan 1 kohdan h alakohdassa tarkoitetun lainsäädännön mukaisesti, lukuun ottamatta liitteessä II mainittuja erityisiä syntymä- tai adoptioavustuksia;

ii) ’perheavustuksilla’ tarkoitetaan yksinomaan perheenjäsenten lukumäärän ja tapauksen mukaan iän perusteella määräajoin suoritettavia rahaetuuksia.”

5 Asetuksen 4 artiklan 1 kohdan h alakohdan mukaan asetusta sovelletaan kaikkeen perhe-etuuksia koskevilla sosiaaliturvan aloilla annettuun lainsäädäntöön.

6 Asetuksen N:o 1408/71 5 artiklassa säädetään seuraavaa:

”Jäsenvaltioiden on täsmennettävä 4 artiklan 1 ja 2 kohdassa tarkoitettu lainsäädäntö ja järjestelmät, 4 artiklan 2 a kohdassa tarkoitetut maksuihin perustumattomat erityisetuudet, 50 artiklassa tarkoitetut vähimmäisetuudet ja 77 ja 78 artiklassa tarkoitetut etuudet julistuksilla, jotka annetaan tiedoksi ja julkaistaan 97 artiklan mukaisesti.”

7 Asetuksen 13 artiklassa säädetään otsikolla ”Yleiset säännöt” seuraavaa:

”1. Jollei 14 c tai 14 f artiklasta muuta johdu, henkilöt, joihin tätä asetusta sovelletaan, ovat vain yhden jäsenvaltion lainsäädännön alaisia. Tämä lainsäädäntö määrätään tämän osaston säännösten mukaisesti.

2. Jollei 14–17 artiklasta muuta johdu:

a) jäsenvaltion alueella työskentelevä henkilö on tämän valtion lainsäädännön alainen, vaikka hän asuu toisen jäsenvaltion alueella ja vaikka hänen työnantajanaan toimivan yrityksen tai yksityisen henkilön kotipaikka on toisen jäsenvaltion alueella;

– –”

8 Asetuksen 73 artikla on muotoiltu seuraavasti:

”Palkatulla työntekijällä tai itsenäisellä ammatinharjoittajalla, johon sovelletaan jäsenvaltion lainsäädäntöä, on toisessa jäsenvaltiossa asuvien perheenjäsentensä osalta oikeus perhe-etuuksiin, joista säädetään ensiksi mainitun jäsenvaltion lainsäädännössä, niin kuin he asuisivat tässä valtiossa, jollei liitteen VI säännöksistä muuta johdu.”

9 Euroopan yhteisön ja sen jäsenvaltioiden sekä Sveitsin valaliiton sopimus henkilöiden vapaasta liikkuvuudesta tehtiin 21.6.1999 ja hyväksyttiin Euroopan yhteisön puolesta 4.4.2002 tehdyllä neuvoston ja, tiede- ja teknologiayhteistyötä koskevan sopimuksen osalta, komission päätöksellä 2002/309/EY, Euratom (EUVL L 114, s. 1; jäljempänä EY:n ja Sveitsin välinen sopimus), ja sen 8 artiklassa määrätään seuraavaa:

”Sopimuspuolet sääntelevät liitteen II mukaisesti sosiaaliturvajärjestelmien yhteensovittamista erityisesti seuraavien tavoitteiden varmistamiseksi:

a) yhdenvertainen kohtelu;

b) sovellettavan lainsäädännön määrittäminen;

c) kansallisten lainsäädäntöjen mukaisesti huomioon otettavien kausien laskeminen yhteen etuuksien saamiseksi ja säilyttämiseksi sekä niiden laskemiseksi;

d) etuuksien maksaminen sopimuspuolten alueella asuville henkilöille;

e) viranomaisten ja laitosten keskinäinen avunanto ja hallinnollinen yhteistyö.”

10 Sosiaaliturvajärjestelmien yhteensovittamista koskevassa, EY:n ja Sveitsin välisen sopimuksen liitteessä II olevassa 1 artiklassa määrätään seuraavaa:

”1. Sopimuspuolet sopivat, että ne soveltavat keskenään sosiaaliturvajärjestelmien yhteensovittamisen alalla yhteisön säädöksiä, joihin viitataan, sellaisina kuin ne ovat voimassa tämän sopimuksen allekirjoittamispäivänä ja tässä liitteessä olevassa A osassa mukautettuina, tai niitä vastaavia sääntöjä.

2. Käsitteellä ’jäsenvaltio(t)’, joka esiintyy tässä liitteessä olevassa A osassa mainituissa säädöksissä, tarkoitetaan yhteisön lainsäädäntötoimien piiriin kuuluvien valtioiden lisäksi myös Sveitsiä.”

11 Liitteessä II olevassa A osassa viitataan muun muassa asetukseen N:o 1408/71.

12 On muistettava, että asetus N:o 1408/71 on korvattu sosiaaliturvajärjestelmien yhteensovittamisesta 29.4.2004 annetulla Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksella (EY) N:o 883/2004 (EUVL L 166, s. 1), jota on sovellettu 1.5.2010 alkaen eli päivästä, josta alkaen asetus N:o 1408/71 on kumottu. EY:n ja Sveitsin välinen sopimus on saatettu ajan tasalle henkilöiden vapaasta liikkuvuudesta tehdyllä Euroopan yhteisön ja sen jäsenvaltioiden sekä Sveitsin valaliiton sopimuksella perustetun sekakomitean 31.3.2012 antamalla päätöksellä N:o 1/2012 sosiaaliturvajärjestelmien yhteensovittamista koskevan liitteen II korvaamisesta (EUVL L 103, s. 51), ja se tuli voimaan 1.4.2012. EY:n ja Sveitsin välisen sopimuksen liitteessä II viitataan nyt asetukseen N:o 883/2004. Pääasioiden tosiseikat sijoittuvat kuitenkin ajalle ennen tämän päätöksen voimaantuloa, minkä vuoksi asetusta N:o 1408/71 on ajallisella perusteella sovellettava pääasioissa. Näin on siksi, että asetuksen N:o 883/2004 90 artiklan 1 kohdan mukaan asetus N:o 1408/71 pysyy voimassa ja sen oikeusvaikutukset säilyvät muun muassa EY:n ja Sveitsin välisen sopimuksen osalta niin kauan kun sopimusta ei muuteta ja että siinä viitataan edelleen asetukseen N:o 1408/71 kun kyse on tapauksista, jotka ovat tapahtuneet aiemmin.

*Luxemburgin oikeus*

13 Työoikeudellisten säädösten koodeksin (code du travail) L.234-43 §:n 1 momentissa säädetään seuraavaa:

”Otetaan käyttöön niin kutsuttu vanhempainvapaa, joka myönnetään yhden tai useamman sellaisen lapsen syntymän tai adoption perusteella, josta maksetaan lapsilisää ja joka täyttää vanhempainvapaata hakeneen henkilön osalta lapsilisistä ja valtion perhe-etuuskassan perustamisesta 19.6.1985 annetun lain, jota on myöhemmin muutettu (loi modifiée concernant les allocations familiales et portant création de la caisse nationale des prestations familiales), 2 §:n 2 ja 3 momentissa säädetyt edellytykset, ennen kuin tällainen lapsi on täyttänyt viisi vuotta.

Vanhempainvapaata voi hakea henkilö, jäljempänä vanhempi, siinä tapauksessa, että

— hänen kotipaikkansa on Luxemburgissa ja hän asuu siellä vakituisesti tai että hän kuuluu yhteisön asetusten soveltamisalaan

— hän työskentelee laillisesti Luxemburgin suurherttuakunnassa sijaitsevassa työpaikassa lapsen tai lasten syntymähetkellä tai adoptiolapsen tai -lasten vastaanottamishetkellä ja on työskennellyt yhtäjaksoisesti vähintään kahdentoista kuukauden ajan välittömästi ennen vanhempainvapaan alkua Luxemburgin suurherttuakuntaan laillisesti sijoittautuneen saman työnantajan palveluksessa työ- tai oppisopimuksella noudattaen kuukausittaista työaikaa, joka vastaa vähintään puolta yrityksessä lain tai työehtosopimuksen nojalla noudatettavasta tavanomaisesta työajasta ja jonka työ- tai oppisopimus on tehty kaudeksi, joka kattaa vanhempainvapaan kokonaisuudessaan

— hänet on vakuutettu pysyvästi pakollisessa sosiaalivakuutuksessa jommankumman edellä mainitun sopimuksen perusteella sosiaaliturvalain 1 §:n 1 momentin 1, 2 ja 10 kohdan mukaisesti

— hän hoitaa taloudessaan tässä tarkoitettuja lapsia lapsen syntymästä tai adoptiolapsen vastaanottamisesta alkaen L. 234-45 §:n 3 momentissa tarkoitetun vanhempainvapaan osalta, tai ainakin L.234-46 §:n 2 momentissa hakemuksen tiedoksiantamista varten säädetystä päivästä alkaen L.234-45 §:n 4 momentissa tarkoitetun vanhempainloman osalta ja että hänen pääasiallisena toimenaan on lasten hoitaminen koko vanhempainvapaan ajan

— hän ei ole kokoaikaisella vanhempainlomalla lainkaan työssä tai hän on osa-aikaisella vanhempainlomalla ja tekee yhtä tai useampaa osa-aikaista työtä siten, ettei tosiasiallinen kuukausittainen työaika, mukaan lukien mahdolliset ylityötunnit, ylitä puolta yrityksessä kuukausittain lain tai työehtosopimuksen nojalla noudatettavasta tavanomaisesta työajasta.”

14 Sosiaaliturvaa koskevien säädösten koodeksin (code de la sécurité sociale, jäljempänä sosiaaliturvalaki) 306 §:ssä säädetään seuraavaa:

”(1) Työoikeudellisten säädösten koodeksin L.234-43–L.234-49 §:n, valtion henkilöstösäännöstä 16.4.1979 annetun lain, sellaisena kuin se on muutettuna (loi modifiée fixant le statut général des fonctionnaires de l’État), 29 bis–29 septies §:n ja kuntien henkilöstösäännöstä 24.12.1985 annetun lain, sellaisena kuin se on muutettuna (loi modifiée fixant le statut général des fonctionnaires communaux), 30 bis–30 septies §:n mukaisesti myönnetyn vanhempainvapaan ajalta maksetaan palkan sijasta kiinteä rahamääräinen korvaus, jäljempänä vanhempainraha, joka on suuruudeltaan 1 778,31 euroa kuukaudessa kokoaikaisen vapaan osalta ja 889,15 euroa kuukaudessa osa-aikaisen vapaan osalta. Vanhempainraha maksetaan kuukausierinä koko tässä luvussa tarkoitetun vanhempainvapaan ajan.

– –

(2) Oikeus vanhempainrahaan on myös muulla kuin palkkatyötä tekevällä työntekijällä sellaisen vanhempainvapaan ajalta, joka on myönnetty yhden tai useamman sellaisen lapsen syntymän tai adoption johdosta, joista maksetaan lapsilisää ja jotka täyttävät vanhempainvapaata hakevan henkilön osalta 270 §:n 2 ja 3 kohdassa säädetyt edellytykset, ennen kuin kyseiset lapset ovat täyttäneet viisi vuotta, jos

a) hänen kotipaikkansa on Luxemburgissa ja hän asuu siellä vakituisesti tai jos hän kuuluu yhteisön asetusten soveltamisalaan

b) hän on sijoittautunut laillisesti Luxemburgin suurherttuakuntaan hetkellä, jolloin lapsi tai lapset syntyvät tai adoptiolapsi tai -lapset otetaan vastaan

c) hänet on vakuutettu pysyvästi pakollisessa sosiaalivakuutuksessa jommankumman edellä mainitun sopimuksen perusteella vähintään niiden kahdentoista kuukauden ajan, jotka edeltävät välittömästi vanhempainvapaata tämän lain 1 §:n 1 momentin 4, 5 ja 10 alakohdan mukaisesti;

_ _”

15 Sosiaaliturvalain 308 §:ssä säädetään seuraavaa:

”(1) Äitiysloman tai adoptiovapaan jälkeen pidettävältä vapaalta maksettavaa korvausta ei voida myöntää päällekkäin kotihoidontuen tai muualta kuin Luxemburgista saadun muun samanlaisen etuuden eikä samasta lapsesta tai samoista lapsista maksettavan muun kuin Luxemburgista saatavan vanhempainrahan kanssa, lukuun ottamatta kolmen tai sitä useamman lapsen muodostaman ryhmän tai vammaisen lapsen perusteella myönnettävää jatkettua kotihoidontukea tai muualta kuin Luxemburgista saatua vastaavaa etuutta.

(2) Siinä tapauksessa, että toinen vanhemmista hakee etuuksien päällekkäisyyttä koskevasta kiellosta huolimatta, ja vaikka vasta sen jälkeen, kun vanhempainrahan maksaminen on lopetettu, edellisessä momentissa tarkoitettua muualta kuin Luxemburgista saatavaa etuutta lapsen kahden ensimmäisen elinvuoden osalta, ja ottaa tällaisen etuuden vastaan, vanhempainrahana jo maksetut kuukausierät on palautettava. Siinä tapauksessa, että vanhempainrahaa maksetaan päällekkäin 299 §:ssä tarkoitetun kotihoidontuen kanssa, vanhempainvapaan ajaksi myönnetty vanhempainraha säilyy ja jo maksettu kotihoidontuki korvataan tulevaisuudessa maksettavaksi erääntyvillä vanhempainrahaerillä. Ellei tällainen korvaaminen ole mahdollista, edellä tarkoitetut summat on palautettava.

(3) Kotihoidontukea tai muualta kuin Luxemburgista saatavaa samanlaista etuutta nauttivalla vanhemmalla ei ole enää oikeutta samasta lapsesta vanhempainvapaan (äitiys- tai adoptiovapaan jälkeen otettu vapaa) ajalta myönnettävään vanhempainrahaan siihen asti, kunnes lapsi on täyttänyt viisi vuotta.

(4) Tältä (äitiys- tai adoptiovapaan jälkeen otetulta) vapaalta aina siihen asti, kunnes lapsi on täyttänyt viisi vuotta, maksettavaa etuutta ei voida maksaa päällekkäin kotihoidontuen tai sellaisen muualta kuin Luxemburgista saadun samanlaisen etuuden kanssa, jota toinen vanhempi on hakenut samasta lapsesta tai samoista lapsista, lukuun ottamatta kolmen tai sitä useamman lapsen muodostaman ryhmän tai vammaisen lapsen perusteella myönnettävää jatkettua kotihoidontukea tai muualta kuin Luxemburgista saatavaa vastaavaa etuutta. Siinä tapauksessa, että kumpaakin etuutta on haettu samalle kaudelle, maksetaan ainoastaan vanhempainraha. Vanhempainvapaalta myönnetyn etuuden kanssa päällekkäin jo maksettujen kotihoidontuen tai muualta kuin Luxemburgista saadun etuuden kuukausierien määrä korvataan maksettavaksi erääntyvillä vanhempainrahan kuukausierillä. Ellei korvaaminen ole mahdollista, edellä tarkoitetut summat on palautettava.

(5) Siinä tapauksessa, että toinen vanhemmista saa kahdesta eri lapsesta samaan aikaan kahta etuutta vanhempainvapaan aikana, maksettavaksi erääntyvien kotihoidontuen kuukausierien maksaminen keskeytetään. Muun kuin Luxemburgin järjestelmän perusteella maksetun samanlaisen avustuksen määrä vähennetään vanhempainvapaan ajalta myönnettävän vanhempainrahan kuukausieristä aina kuuteen kuukausierään lasta kohti. Ellei korvaaminen ole mahdollista, edellä tarkoitetut summat on palautettava."

**Pääasiat ja ennakkoratkaisukysymys**

16 Sveitsin kansalaiset Fjola Hliddal ja Pierre-Louis Bornand asuvat kumpikin perheineen Sveitsissä. He työskentelevät lentokapteenin tehtävissä Luxemburgissa lentorahtiyhtiön palveluksessa.

17 CNPF:n johtokunta kieltäytyi myöntämästä heille vanhempainrahaa sillä perusteella, etteivät he täyttäneet työoikeudellisten säädösten koodeksin L.234-43 §:ssä säädettyjä edellytyksiä, joiden mukaan vanhempainvapaata hakevalla henkilöllä on oltava kotipaikka Luxemburgissa, ja hänen on asuttava siellä vakituisesti tai kuuluttava yhteisön asetusten soveltamisalaan.

18 Hliddal ja Bornand riitauttivat CNPF:n johtokunnan päätökset sosiaalivakuutusasioita käsittelevässä välimiesoikeudessa (conseil arbitral des assurances sociales), joka muutti muutoksenhaun kohteena olleita päätöksiä 17.8.2010 antamillaan ratkaisuilla, totesi muutoksenhaut perustelluiksi ja palautti asiat CNPF:n käsiteltäviksi.

19 CNPF valitti mainituista ratkaisuista sosiaaliturva-asioita ylimpänä asteena käsittelevään viranomaiseen (conseil supérieur de la sécurité sociale), joka pysytti 16.3.2011 antamillaan päätöksillä välimiesoikeuden ratkaisut.

20 CNPF teki kassaatiovalituksen näistä conseil supérieur de la sécurité socialen päätöksistä ennakkoratkaisua pyytäneeseen tuomioistuimeen ja esitti valituksessaan kuusi valitusperustetta, jotka viimeksi mainittu tuomioistuin on hylännyt kuudetta valitusperustetta lukuun ottamatta ennakkoratkaisupyynnön esittämisestä antamillaan tuomioilla.

21 CNPF:n esittämään kuudenteen valitusperusteeseen, joka koski asetuksen N:o 1408/71 1 artiklan u alakohdan i alakohdan ja 4 artiklan 1 kohdan h alakohdan rikkomista, sen soveltamatta jättämistä, virheellistä soveltamista tai väärää tulkintaa, Cour de cassation toteaa, että conseil supérieur de la sécurité sociale katsoi tarkasteltuaan ensin vanhempainrahan tarkoitusta ja myöntämisedellytyksiä, että "vanhempainrahan tarkoitus on olennaisesti perheeseen liittyvä – –. [Sen] perimmäisenä tarkoituksena on kattaa tai ainakin keventää ammatillisen toiminnan harjoittamisen tilapäisestä keskeyttämisestä aiheutuvaa taloudellista menetystä ja korvata lasten elatuksesta, huollosta ja hoidosta johtuvia kuluja".

22 Ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen mukaan conseil supérieur de la sécurité sociale on lisäksi todennut, että "sillä, että vanhempainlomalla voi lisäksi ihannetapauksessa olla myönteinen vaikutus työmarkkinoihin sen vuoksi, että sen johdosta voi mahdollisesti vapautua työpaikkoja, joihin voidaan ottaa työttömiä henkilöitä, tai että sitä koskevilla järjestelyillä – – voidaan edistää lastenhoitotehtävien tasapuolisempaa jakautumista vanhempien kesken, ei aseteta kyseenalaiseksi vanhempainloman ensisijaista tarkoitusta.

23 Cour de cassation ei ollut varma siitä, voitiinko Luxemburgin lainsäädännössä säädetty vanhempainrahan kaltainen etuus katsoa asetuksen N:o 1408/71 1 artiklan u alakohdan i alakohdassa ja 4 artiklan 1 kohdan h alakohdassa tarkoitetuksi perhe-etuudeksi, minkä vuoksi se päätti lykätä asian käsittelyä ja esittää unionin tuomioistuimelle seuraavan ennakkoratkaisukysymyksen, joka on muotoiltu samalla tavoin asioissa C-216/12 ja C-217/12:

”Onko Luxemburgin sosiaaliturvalain 306–308 §:ssä säädetyn vanhempainvapaasta maksettavan korvauksen kaltaista etuutta pidettävä [asetuksen N:o 1408/71], jota sovelletaan [EY:n ja Sveitsin välisen sopimuksen] ja päätösasiakirjan, joka allekirjoitettiin Luxemburgissa 21.6.1999, liitteessä II olevan A osan 1 alakohdan mukaan, 1 artiklan u alakohdan i alakohdassa ja 4 artiklan 1 kohdan h alakohdassa tarkoitettuna perhe-etuutena?”

24 Asiat C-216/12 ja C-217/12 on yhdistetty unionin tuomioistuimen presidentin 13.6.2012 antamalla määräyksellä.

## Ennakkoratkaisukysymyksen tarkastelu

25 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin haluaa kysymyksellään vastauksen pääasiallisesti siihen, onko asetuksen N:o 1408/71 1 artiklan u alakohdan i alakohtaa ja 4 artiklan 1 kohdan h alakohtaa tulkittava siten, että Luxemburgin lainsäädännössä käyttöön otetun vanhempainrahan kaltainen etuus on katsottava asetuksessa N:o 1408/71 tarkoitetuksi perhe-etuudeksi.

### *Unionin tuomioistuimelle esitetyt huomautukset*

26 CNPF väittää ensisijaisesti, että unionin tuomioistuimen pitäisi todeta, ettei sillä ole toimivaltaa vastata ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen esittämään kysymykseen, koska EY:n ja Sveitsin välistä sopimusta ei voida soveltaa asiassa. Näin on sen mukaan siksi, että vanhempainvapaata koskevat säännökset perustuvat 12.2.1999 annettuun lakiin UNICE:n, CEEP:n ja EAY:n tekemästä vanhempainlomaa koskevasta puitesopimuksesta 3.6.1999 annetun neuvoston direktiivin 96/34/EY (EYVL L 145, s. 4) saattamisesta osaksi kansallista oikeusjärjestystä. Sveitsin kansalainen ei voi CNPF:n mukaan vedota niihin kansallisiin lainsäännöksiin, jotka on annettu tämän direktiivin kansallista täytäntöönpanoa varten, sillä mainitussa sopimuksessa eikä sen liitteissä viitata edellä mainittuun direktiiviin.

27 Toissijaisesti CNPF katsoo, että pääasiassa kyseessä olevaa vanhempainrahaa ei voida katsoa sosiaaliturvaetuudeksi. Se väittää, että vanhempainvapaa ja näin myös vanhempainraha myönnetään työnantajan kussakin yksittäisessä tapauksessa tekemällä osittain harkinnanvaraisella päätöksellä, eikä sen myöntäminen riipu laissa etukäteen määritellystä tilanteesta.

28 Vanhempainraha ei CNPF:n mukaan myöskään kuulu yhteenkään asetuksen N:o 1408/71 4 artiklan 1 kohdassa luetelluista etuusryhmistä.

29 Vanhempainrahaa ei sen mukaan voida pitää perhe-etuutena, vaan se on asetuksen N:o 1408/71 perusteella katsottava pikemminkin vanhempainvapaan aikana maksettavaksi vapaaehtoiseksi työttömyyskorvaukseksi. Näin on CNPF:n mukaan siksi, että pääasiassa kyseessä oleva vanhempainraha ei ole palkan lisä eikä sen tarkoituksena ole korvata perheen elatuksesta aiheutuvia kustannuksia. Vanhempainrahaa onkin pidettävä työsopimuksen perusteella maksettavana palkkana tai vastikkeena, joka ainakin riippuu työsopimuksen olemassaolosta ja jota on pidettävä korvaavana tulona. Vanhempainrahaa ei voida myöskään katsoa palkan lisäksi vaan sitä on pidettävä sitä nauttivan henkilön varsinaisena ansiotulona. Se lakkaa vanhempainvapaan loppuessa, kun taas lapsesta aiheutuvat kustannukset pysyvät ennallaan.

30 CNPF:n mukaan myös seuraavat seikat ovat esteenä sille, että pääasiassa kyseessä oleva vanhempainraha katsottaisiin mainitussa asetuksessa tarkoitetulla tavalla perhe-etuudeksi. Se voidaan maksaa niin isälle kuin äidillekin samasta lapsesta, jos kumpikin vanhemmista työskentelee, ja sen määrä ylittää vailla koulutusta olevalle henkilölle maksettavan vähimmäispalkan. Luxemburgin lainsäädännössä säädetyn oikeuden vanhempainvapaaseen voivat lisäksi saada ainoastaan vanhemmat henkilökohtaisesti työntekijän asemassaan eikä kukaan muu perheenjäsen. Luxemburg ei ole myöskään antanut asetuksen N:o 1408/71 5 artiklassa tarkoitettua julistusta.

31 Hliddal ja Bornand katsovat, että ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen kysymykseen on vastattava myöntävästi.

32 He painottavat aluksi sitä, että vanhempainraha on kuin onkin sosiaaliturvaetuus, koska se myönnetään henkilön tarpeisiin kohdistuvasta tapauskohtaisesta harkinnasta riippumatta laissa määritellyn aseman perusteella eli aina kun hakija osoittaa olevansa oikeutettu vanhempainvapaaseen. Vaikka onkin niin, että vanhempainvapaan myöntämisedellytysten arvioijana on työnantaja, vanhempainrahan myöntämisedellytysten arviointi kuuluu yksinomaan sen maksamisesta vastaavalle sosiaaliturvalaitokselle.

33 Heidän mukaansa vanhempainraha on myös perhe-etuus, koska se myönnetään kullekin työsuhteessa olevalle vanhemmalle sellaisen lapsen tai lasten syntymän tai adoption perusteella, jota tai joita etuudensaajana oleva vanhempi hoitaa taloudessaan koko vanhempainvapaan ajan. Vanhempainrahan välittömänä tarkoituksena ja pääasiallisena vaikutuksena on perheen elatuksesta aiheutuvien kustannusten korvaaminen. Sen tarkoituksena on nimittäin mahdollistaa se, että toinen vanhemmista voisi omistautua pienen lapsen hoidolle, eli sillä pyritään tarkemmin sanottuna tarjoamaan palkkio lapsen hoidosta, korvaamaan lapsen hoidosta ja kasvatuksesta aiheutuneita muita kuluja ja mahdollisesti keventämään ansiotulosta luopumisesta aiheutuvaa taloudellista rasitusta. Lopuksi he toteavat, että se, että maksulaitokseksi on valittu CNPF, osoittaa kyseisen etuuden liittyvän perheeseen.

34 Euroopan komissio toteaa aluksi, että ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin ei ole esittänyt unionin tuomioistuimelle kysymystä siitä, sovelletaanko Sveitsin kansalaisiin pääasioissa kyseessä olevaa Luxemburgin lainsäädäntöä, minkä vuoksi sen ei siis tarvitse vastata tähän kysymykseen.

35 Ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen kysymykseen komissio toteaa, että Luxemburgin lainsäädännössä käyttöön otettua vanhempainrahaa on pidettävä sosiaaliturvaetuutena eikä unionin oikeudessa tarkoitettuna palkkana. Näin on sen mukaan siksi, että työntekijöiden vapaata liikkuvuutta koskevissa kysymyksissä palkan käsitteen taustaoletuksena on lähtökohtaisesti voimassa oleva työsuhde. Sitä vastoin silloin, kun työntekijä on vanhempainvapaalla, työsuhde on keskeytettynä. Tämän lisäksi se esittää, että käsiteltävässä tapauksessa vanhempainraha rahoitetaan polttoaineista kannetuilla sosiaalimaksun korotuksesta saatavilla tuloilla. Loppuosa katetaan valtion talousarviosta. Työnantaja ei siis maksa kyseessä olevaa vanhempainrahaa.

36 Komissio katsoo lisäksi, että kyse on asetuksen N:o 1408/71 1 artiklan u alakohdan i alakohdassa ja 4 artiklan 1 kohdan h alakohdassa tarkoitetusta perhe-etuudesta. Se viittaa tämän osalta muun muassa siihen, että sosiaaliturvalain 308 §:n mukaan vanhempainrahaa ei voida maksaa päällekkäin kotihoidontuen eikä vanhempainvapaan perusteella jossakin muussa maassa samasta lapsesta myönnetyn etuuden kanssa. Tämänkaltaiset päällekkäisyyden kieltävät säännökset ovat komission mukaan tyypillisiä perhe-etuuksille. Lisäksi kyseessä olevan vanhempainrahan määrä on kiinteä, eikä se riipu asianomaisen työntekijälle tätä ennen maksetusta palkasta.

*Unionin tuomioistuimen vastaus*

37 Todettakoon aluksi, että CNPF on kiistänyt EY:n ja Sveitsin välisen sopimuksen sovellettavuuden pääasioissa ja näin unionin tuomioistuimen toimivallan vastata ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen esittämään kysymykseen.

38 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin on perustellusti painottanut sitä, että EY:n ja Sveitsin välisessä sopimuksessa on nimenomaisella viittauksella asetukseen N:o 1408/71 laajennettu asetuksen henkilöllistä soveltamisalaa Sveitsin kansalaisiin. Asetuksen tulkintaa koskevalla kysymyksellään ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin on halunnut vastauksen siihen, kuuluuko pääasiassa kyseessä olevan kaltainen vanhempainraha asetuksen aineelliseen soveltamisalaan, jolloin sopimuksessa oleva viittaus asetukseen kattaa sen ja Sveitsin kansalainen voi sitä vaatia. Se, ettei mainitussa sopimuksessa ole viittausta direktiiviin 96/34, jonka saattaminen osaksi kansallista oikeusjärjestystä on CNPF:n mukaan vanhempainvapaan ja perhesyistä myönnettävän vapaan käyttöön ottamisesta 12.2.1999 annetun lain (loi portant création d'un congé parental et d'un congé pour raisons familiales) tavoitteena, ei ole tältä osin merkitystä pääasioiden kannalta.

39 Unionin tuomioistuin on näin ollen toimivaltainen vastaamaan esitettyyn kysymykseen.

40 Aluksi on tutkittava, onko vanhempainraha katsottava SEUT 157 artiklassa tarkoitetuksi ”palkaksi” vai asetuksessa N:o 1408/71 tarkoitetuksi ”sosiaaliturvaetuudeksi”.

41 SEUT 157 artiklan 2 kohdan mukaan ”palkalla tarkoitetaan tavallista perus- tai vähimmäispalkkaa ja muuta korvausta, jonka työntekijä suoraan tai välillisesti saa työnantajaltaan työstä tai tehtävästä rahana tai luontoisetuna”. Oikeuskäytännössä on vakiintuneesti katsottu, että käsitteeseen sisältyy mikä tahansa rahana tai luontoisetuna, heti tai myöhemmin suoritettava korvaus, jota työntekijä saa työnantajaltaan vaikka vain välillisesti työstä tai tehtävästä, siitä riippumatta, suoritetaanko korvausta työsopimuksen vai lainsäännösten perusteella vai vapaaehtoisesti (ks. asia C-262/88, Barber, tuomio 17.5.1990, Kok., s. I-1889, Kok. Ep. X, s. 425, 12 kohta; asia C-66/96, Høj Pedersen ym., tuomio 19.11.1998, Kok., s. I-7327, 32 kohta; asia C-236/98, JämO, tuomio 30.3.2000, Kok., s. I-2189, 39 kohta ja asia C-147/02, Alabaster, tuomio 30.3.2004, Kok., s. I-3101, 42 kohta).

42 Unionin tuomioistuin on yhtäältä todennut, että työntekijä, joka käyttää hänelle kansallisessa lainsäädännössä säädettyä oikeuttaan hoitovapaaseen, joka sisältää valtion sisältämän kotihoidontuen, on erityisessä asemassa, jota ei voida rinnastaa työssä käyvän miehen tai naisen asemaan, koska mainitulle vapaalle on ominaista työsopimuksen soveltamisen ja siten työnantajan ja työntekijän velvoitteiden keskeytyminen (ks. asia C-333/97, Lewen, tuomio 21.10.1999, Kok., s. I-7243, 37 kohta ja asia C-537/07, Gómez-Limón Sánchez-Camacho, tuomio 16.7.2009, Kok., s. I-6525, 57 kohta).

43 Asian aineistosta ei myöskään käy ilmi, että pääasiassa kyseessä olevan vanhempainrahan maksajana olisi edes välillisesti työnantaja itse.

44 Edellä esitetystä seuraa, ettei pääasiassa kyseessä olevaa vanhempainrahaa voida pitää SEUT 157 artiklassa tarkoitetulla tavalla palkkana.

45 Tämän jälkeen on selvittävä, täyttyvätkö asiassa oikeuskäytännössä kehitellyt vaatimukset, joiden avulla etuus voidaan katsoa asetuksessa N:o 1408/71 tarkoitetuksi ”sosiaaliturvaetuudeksi”, kun kyse on sosiaaliturvalain 306 §:ssä säädetyn vanhempainrahan kaltaisesta etuudesta.

46 Alustavasti on todettava, että se, ettei Luxemburgin hallitus ole antanut julistusta asetuksen N:o 1408/71 5 artiklan mukaisesti siitä, että sosiaaliturvalain 306 §:ssä säädetty vanhempainraha on saman asetuksen 4 artiklan 1 ja 2 kohdassa tarkoitettu järjestelmä, ei sinänsä merkitse sitä, ettei

vanhempainraha kuuluisi kyseisen asetuksen soveltamisalaan (ks. mm. asia 35/77, Beerens, tuomio 29.11.1977, Kok., s. 2249, 9 kohta ja asia C-85/99, Offermanns, tuomio 15.3.1999, Kok., s. I-2261, 26 kohta).

47 Tietyn etuuden luonnehdinta kansallisessa oikeudessa ei ole ratkaiseva arvioitaessa, kuuluuko se asetuksen N:o 1408/71 aineelliseen soveltamisalaan vai ei (ks. asia C-78/91, Hughes, tuomio 16.7.1992, Kok., s. I-4839, 14 kohta; yhdistetyt asiat C-245/94 ja C-312/94, Hoever ja Zachow, tuomio 10.10.1996, Kok., s. I-4895, 17 kohta ja em. asia Offermanns, tuomion 37 kohta).

48 Vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan etuutta voidaan pitää sosiaaliturvaetuutena, jos sen myöntäminen etuudensaajille perustuu tiettyyn laissa määriteltyyn asemaan eikä riipu tapauskohtaisesta tarveharkinnasta ja jos etuus liittyy johonkin asetuksen N:o 1408/71 4 artiklan 1 kohdassa nimenomaisesti mainittuun vakuutustapahtumaan (ks. mm. asia C-286/03, Hosse, tuomio 21.2.2006, Kok., s. I-1771, 37 kohta; yhdistetyt asiat C-396/05, C-419/05 ja C-450/05, Habelt ym., tuomio 18.12.2007, Kok., s. I-11895, 63 kohta ja asia C-228/07, Petersen, tuomio 11.9.2008, Kok., s. I-6989, 19 kohta).

49 Vaikka CNPF esittääkin, että oikeudellinen tilanne, joka synnyttää oikeuden vanhempainrahaan riippuu viime kädessä työnantajan päätöksestä myöntää vanhempainvapaa tai olla myöntämättä sitä, on kuitenkin niin, että etuus itsessään myönnetään laissa määritellyn aseman perusteella täysin tapauskohtaisesta tarveharkinnasta riippumatta.

50 Todettakoon tähän Hliddalin ja Bornardin tavoin, että vanhempainvapaan myöntämisedellytykset on pidettävä erillään edellytyksistä, joiden täyttyessä vanhempainraha myönnetään, kun laissa määritelty asema on voitu osoittaa. Ainoastaan viimeksi mainitut edellytykset otetaan huomioon etuutta luonnehdittaessa.

51 Koska on niin, että pääasiassa kyseessä olevan vanhempainrahan kaltainen etuus täyttää ensimmäisen edellä 48 kohdassa mainituista kahdesta edellytyksestä, tämän lisäksi on selvitettävä, onko mainittua etuutta pidettävä sen muodostavien osatekijöiden, erityisesti tarkoituksensa ja myöntämisedellytystensä perusteella asetuksen N:o 1408/71 1 artiklan u alakohdan i alakohdassa ja 4 artiklan 1 kohdan h alakohdassa tarkoitettuna perhe-etuutena, vai onko kyseessä pikemminkin korvaava tulo, joka olisi sukua työttömyysetuuksille.

52 Pääasiassa kyseessä olevan vanhempainrahan kaltainen etuus ei ole työttömyysetuus. Oikeuskäytännössä on nimittäin katsottu, että sosiaaliturvaetuuksien eri ryhmiä eroteltaessa on otettava huomioon kullakin etuudella katettu vakuutustapahtuma. Työttömyysetuus kattaa siten sen tulonmenetyksen, joka työntekijälle voi aiheutua hänen työpaikkansa menettämisen johdosta, vaikka hän on edelleen työkykyinen. Kyseisen vakuutustapahtuman – työpaikan menettämisen – toteutumisen johdosta myönnettyä etuutta, jota ei suoriteta enää tämän tilanteen päättymisen johdosta sen vuoksi, että asianomainen harjoittaa palkallista toimintaa, on pidettävä työttömyysetuutena (ks. asia C-406/04, De Cuyper, tuomio 18.7.2006, Kok., s. I-6947, 27 kohta).

53 Tilanne ei kuitenkaan ole tämä silloin, kun kyse on henkilöstä, joka saa pääasiassa kyseessä olevan kaltaista vanhempainrahaa. Tällainen henkilö ei ole menettänyt työpaikkaansa vaan on halunnut keskeyttää työnteon työsuhteessa.

54 Lisäksi on muistettava, että asetuksen N:o 1408/71 1 artiklan u alakohdan i alakohdan mukaan ”perhe-etuuksilla” tarkoitetaan kaikkia luontois- tai rahaetuuksia, jotka on tarkoitettu korvaamaan perhekustannuksia. Yhteisöjen tuomioistuin on todennut tästä, että perhe-etuuksien tarkoituksena on tukea sosiaalisesti perheensä elatuksesta vastaavia työntekijöitä siten, että yhteiskunta osallistuu näihin kustannuksiin (ks. asia 104/84, Kromhout, tuomio 4.7.1985, Kok., s. 2205, 14 kohta ja em. asia Offermanns, tuomion 38 kohta).

55 Mainitussa säännöksessä käytettyä ilmaisua ”korvaamaan perhekustannuksia” on tulkittava siten, että sillä tarkoitetaan erityisesti avustusta, joka annetaan julkisista varoista perheen menoihin lasten elatuksesta aiheutuvien kustannusten keventämiseksi (em. asia Offermanns, tuomion 41 kohta ja asia C-333/00, Maaheimo, tuomio 7.11.2002, Kok., s. I-10087, 25 kohta).

56 Yhteisöjen tuomioistuin on myös todennut, että kotihoidontuki, jolla pyritään mahdollistamaan se, että toinen vanhemmista voisi omistautua pienen lapsen hoidolle, ja jonka tarkoituksena on erityisesti olla palkkio lapsen hoidosta, korvata lapsen hoidosta ja kasvatuksesta aiheutuneita muita kuluja ja tarpeen vaatiessa keventää taloudellista rasitusta, joka on aiheutunut siitä, että on luovuttu kokopäiväisestä työstä saatavasta tulosta, on tarkoitettu perhekustannusten korvaamiseen asetuksen N:o 1408/71 1 artiklan u alakohdan i alakohdassa tarkoitetulla tavalla (ks. vastaavasti em. yhdistetyt asiat Hoever ja Zachow, tuomion 23 ja 25 kohta).

57 Edellä mainituissa yhdistetyissä asioissa Hoever ja Zachow annetun tuomion 27 kohdasta ilmenee, että tällainen etuus on rinnastettava asetuksen N:o 1408/71 1 artiklan u alakohdan i alakohdassa ja 4 artiklan 1 kohdan h alakohdassa tarkoitettuun perhe-etuuteen (ks. asia C-275/96, Kuusijärvi, tuomio 11.6.1998, Kok., s. I-3419, 60 kohta).

58 Täsmennettäköön tässä, että oikeuskäytännössä on jo todettu, kun kyse on ollut avustuksista, joita työntekijöille maksetaan tietyin edellytyksin työuran keskeytymisestä vanhempainvapaan puitteissa, että tämäntyyppinen etuus, joka vastaa pääasiassa kyseessä olevaa vanhempainrahaa, on rinnastettava perhe-etuuteen (ks. asia C-469/02, komissio v. Belgia, tuomio 7.9.2004, 16 kohta).

59 Kaikista näistä seikoista seuraa, että pääasiassa kyseessä olevaa vanhempainrahaa ei voida pitää SEUT 157 artiklassa tarkoitettuna palkkana; se on katsottava sosiaaliturvaetuudeksi, jolla on asetuksessa N:o 1408/71 tarkoitetun perhe-etuuden ominaispiirteet.

60 Asetuksen N:o 1408/71 1 artiklan u alakohdan i alakohtaa ja 4 artiklan 1 kohdan h alakohtaa on tulkittava siten, että Luxemburgin lainsäädännössä käyttöön otetun kaltainen vanhempainraha on katsottava mainitussa asetuksessa tarkoitetuksi perhe-etuudeksi.

## Oikeudenkäyntikulut

61 Pääasian asianosaisten osalta asioiden käsittely unionin tuomioistuimessa on välivaihe kansallisessa tuomioistuimessa vireillä olevien asioiden käsittelyssä, minkä vuoksi kansallisen tuomioistuimen asiana on päättää oikeudenkäyntikulujen korvaamisesta. Oikeudenkäyntikuluja, jotka ovat aiheutuneet muille kuin näille asianosaisille huomautusten esittämisestä unionin tuomioistuimelle, ei voida määrätä korvattaviksi.

Näillä perusteilla unionin tuomioistuin (viides jaosto) on ratkaissut asiat seuraavasti:

**Sosiaaliturvajärjestelmien soveltamisesta yhteisön alueella liikkuviin palkattuihin työntekijöihin, itsenäisiin ammatinharjoittajiin ja heidän perheenjäseniinsä 14.6.1971 annetun neuvoston asetuksen (ETY) N:o 1408/71, sellaisena kuin se on muutettuna ja ajan tasalle saatettuna 2.12.1996 annetulla neuvoston asetuksella (EY) N:o 118/97, sellaisena kuin se on muutettuna 29.6.1998 annetulla neuvoston asetuksella (EY) N:o 1606/98, 1 artiklan u alakohdan i alakohtaa ja 4 artiklan 1 kohdan h alakohtaa on tulkittava siten, että Luxemburgin lainsäädännössä käyttöön otetun kaltainen vanhempainraha on katsottava mainitussa asetuksessa tarkoitetuksi perhe-etuudeksi.**

Allekirjoitukset